

KERESZT- ÉS EMLÉKMŰÁLLÍTÁS AZ ÖREGSZŐLŐBEN

Évek óta folyik városunkban egyfajta értékmentő – tegyük hozzá – értékeket teremtő mozgalom.

Öt évi keresés, gyűjtögetés, szorgalmas munka eredményét ünnepelehetjük ma, szeptember 25-én.

Az öregszőlői-körzet mind a hét iskolájánál kialakult egy-egy kis „emlékhely”: az Emlékoszlopon a felújított kereszttel, az iskola emléktáblájával.

2006-ban Polyákhalmon az iskola helyén megtalált emlékoszlopra helyezték felújított keresztet és az iskola emléktábláját: Balogh Péter, Szakálos Tibor és neje, Timár Miklós.

2007-ben Décspáskumon örökítették meg az iskola helyét Emlékoszlopra helyezett emléktáblával és felújított kereszttel. Iványi Miklós, Balogh Péter, Vaszkó Zoltán.

2008-ban az ugariakat fogta össze Altné Salamon Teréz ny. tanítónő. Megjelölték az iskola Emlékhelyét Emlékoszlopra helyezett emléktáblával. Bradák György, Giricz László, Majoros Imre.

2009-ben a Kápolnás Iskola kapott emléktáblát. Mellette a keresztet már 2008-ban felújították Szakálos Tibor, Timár Miklós.

2009-ben alakították ki az I. Szőlőskerti Iskola emlékhelyét. A keresztet emlékoszlopra állították az iskola emléktábláját is ráhelyezték. Balogh Péter, Szakálos Tibor, Vaszkó Zoltán, Barják Imre, Timár István.

2010-ben a Csáki Iskola emlékhelyét alakítottuk ki Paróczai Zoltán segítségével. Pésó Béláné és Jakus Imre kerestkeresését Dr. Szonda István a Szakálos család ajándék kerestjével oldotta meg. A Szakálos család adományát köszönjük. A keresztet az iskola emlékoszlopra helyezték az emléktáblával együtt.

2010-ben a Szent Imre Iskola kerestjét emlékoszloppal vették körül. Az emléktáblát 2009-ben kapta meg. 2010-es építők: Balogh Péter, Bohrát István, Barják Imre, Szakálos Tibor, László Tibor. A hét iskola összetartozását, sorsközösségét a Szent Imre Iskola udvarán 2007-ben felállított emlékszobor hirdeti. A Bükkben kiválasztott és hazahozott tölgyfa Jakus Imre érdeme. Az emlékszobor faragása Dr. Szonda István munkásságát örökíti meg.

Az öt éves munka segítségét köszönjük: Iványi László kanonok Úrnak, Gyomaendrőd Önkormányzata Képviselő-testületének, Gyomaszolg vezetőjének és dolgozóinak.

Várfi András polgármester úrnak, Jakus Imre képviselő úrnak.

Végezetül, de nem utolsósorban köszönetet kell mondani Pésó Béláné ny. pedagógusnak, aki oly hosszú éveken át – évtizedek óta szívügyének tekinti az Öregszőlő sorsát. Aki felvállalta, hogy értékeket ment és értéket állít... aki sok-sok fáradságos munkával megszervezte a keresz- és emléktábla állításokat. Aki nemcsak tanításával, hanem szervező munkájával is gondoskodott arról, hogy az utókor számára is maradjon érték, látható, kézzelfogható érték.

Ezek a találkozók – és maga a keresz- és emléktábla állítás közösséget is teremt.

„Nézétek, milyen kedves és jó,

ha egyetértésben élnek a testvérek!

Olyan az, mint a drága olaj a fejen, amely lecsordul a szakállra, lecsordul Áron szakállára, palástja szegélyére.

Olyan ez, mint a harmat a Hermonon,

mint a Sionra lehulló harmatcsepp,

mert az Úr ott áldást ad: életet mindörökre.” 133. Zsoltár

A volt Csáki Iskola keresztye

A volt Szent Imre Iskola felújított keresztye

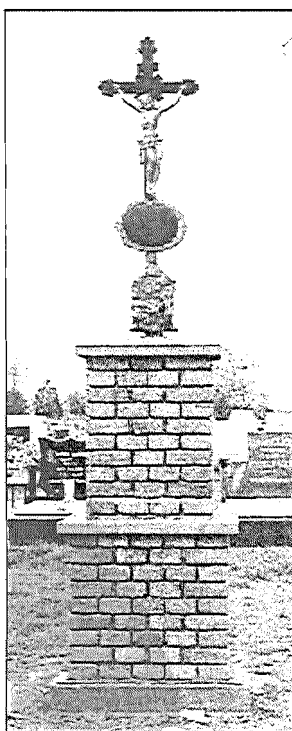
Halottak napja

Erre a napra nemcsak a halottaknak van szükségük, hanem nekünk, itt zarándokló embereknek is. A temetési szertartás nemcsak a halottért szóló ima, hanem nekünk az élőknek szóló vigasz is. Akik már átléptek ezen a titokzatos küszöbön, mindent jobban tudnak, mint mi, hiszen színről színre látják Istent. Vannak, akikért imádkoznunk kell, valóban Isten színe elé jussanak, minél előbb. Sokunkban motoszkál a kérdés, hogy valójában mit csinálnak a halottak.

Vannak olyan hiedelmek, hogy némelyikük vissza is jár, üzen a rokonoknak, sokan azt mondják, hogy érzik jelenlétüket. Nyilvánvaló, hogy a szellemi és az anyagi világ egymást áthatja, így a halottak nem szakadnak el az anyagvilágtól, valamilyen kapcsolatuk van mindennapi életünkkel. Erre vonatkozik az Egyház nagyon keveset mond, mert nem az átmeneti, hanem a végállapotra koncentrál, az pedig a feltámadás.

Aki jó emberként hal meg, halála után is jó marad, aki viszont kárára volt embertársainak, halála után biztos, hogy nem lesz kárára, mert Istent látva már nem tud rosszat tenni. Így biztosan állíthatjuk, hogy félnünk nem kell a halottaktól. Ha a halottaktól félnénk, ez éppen olyan lenne, mintha az újszülöttektől félnénk, hiszen ez is, az is átlépés egy másik életfázisba.

Jó lenne, ha az Isten nélkül gondolkodó ember ráeszmélne arra, hogy születés és halál nem szorítható emberi fogalmakba. Éppen ezek az életfordulók adnak villanást, hogy sokkal többek vagyunk, mint számtani, kémiai, biológiai törvényekkel

A most felállított Szűjő-féle kereszt az endrődi Köztemetőben (írás a 3. oldalon)

körülírható egyedek.

Az ember nemcsak testből áll, hanem lélekből is. Ezért nemcsak a testnek kell megadni, amire szüksége van – az anyagi javak – hanem a léleknek is. Az újszülöttnak a keresztség szentsége, hogy Isten gyermeke legyen, a haldoklónak a betegek szentsége, hogyha meghal, az Istené legyen, az örök élet várományosa.

Sok hitetlen ember nem tud a halál gondolatával mit kezdeni. Gyerekeit, unokáit távol tartja elhunyt hozzátartozójuk temetésétől, mondván, nehogy megijedjen. És inkább hazudoznak mindent, hogy a nagymama elment kirándulni, de majd jön, stb... Arra nem gondolnak, hogy a hazugság sokkal nagyobb lelki kárt okozhat a gyerekeknek. Ja persze, manapság a hazugság nem bűn, hanem életelem!

Manapság sokan fosztják meg elhunyt hozzátartozójukat a kereszteni végtisztességtől, az egyházi temetésről. Pogány módon

temettetik el... Pedig az elhunytat annak idején megkeresztelték, volt vallása! Olyan ez, mintha valakit a magyarságától vagy a nevétől fosztanák meg. Persze, ma már sokaknak ez se baj.

Ma emlékezni jöttünk ide a temetőbe. Gyertyát gyújtunk, virágokat hozunk. Ez is mind-mind kereszteni gesztus. A gyertya üzeni: Krisztus a fény, a világosság, az Örök Élet Fénye. A virág az Isten szépségét, az életet juttatja eszünkbe.

Valljuk: hiszem az örök életet, a szentek közösségét.

Hiszem, hogy elhunyt szeretteink odaát, az Isten Országának tagjai. Hiszem, hogy az Isten bennünket is hazavár.

Iványi László
plébános

Keresztállítás az endrődi Köztemetőben

Köztéri emlékműveink, a keresztfelállítások és megújítások sorozata egy fontos állomáshoz érkezett.

Az endrődi Köztemetőben felállítottunk egy keresztet. Fontos állomás, mert ez a város egyetlen temetője, ahol nem volt még kereszt állítva. És fontos azért is, mert egy nagyon szép, több mint száz éves – és régebben már állott – kereszt kerül most igazán méltó helyre.

Kulik Szilvia ezt írta egy régebbi dolgozatában:

„Szujó kereszt: A kondorosi út felé a falu szélén áll a Szujó kereszt. A család egyik tagjának a felgyógyulására állították fel. Még ma is áll, a Szujó család gondozza.

Ez a család igen vallásos volt. Ezt bizonyítja, hogy a család egyik tagját, Péter Szujó Timótot 1905-ben pappá szentelték. Ő volt Endrőd második papja.”

Az újonnan felállított keresztet Mindenszentek ünnepén, november 1-jén szenteli fel Iványi László plébános, és emlékezik meg előtte halottaikról.

Munkájukért, anyagi áldozataikért a következőknek mondunk köszönetet: Gyomaszolg Ipari Park Kft., Tímár Miklós, Szakálos Tibor, Balog Péter, Neibort Sándor, Iványi László.

Endrőd néprajza

Rudavics Csaba írta

Néhány gondolat Endrőd köztéri vallási emlékeiről

Gyakran tesszük fel a kérdést, amikor Gyomaendrőd város meghatározását próbáljuk megfogalmazni, hogy mik azok a kulturális jegyek és jelenségek, melyek e fiatal képződményt jellemzik. A válasz megadásakor fel kell sorolnunk először azokat a fogalmakat, amelyek a különálló két települést, Gyomát és Endrődöt jelképezték. Ebben a tárgykörben Endrődöt egyértelműen az erős katolikus hagyományokkal tudjuk szinte átfogóan bemutatni. Az „endrődaiesség” kényszeredett fogalmában első helyre kerül a múltba tekintéskor a páratlan hitbuzgóság. Ennek megfogható példái körülvesznek, sőt orvendetes mozgalmak hatására, egyre több elpusztult vagy helyéről elmozdított szakrális emlék kerül az eredeti helyére.

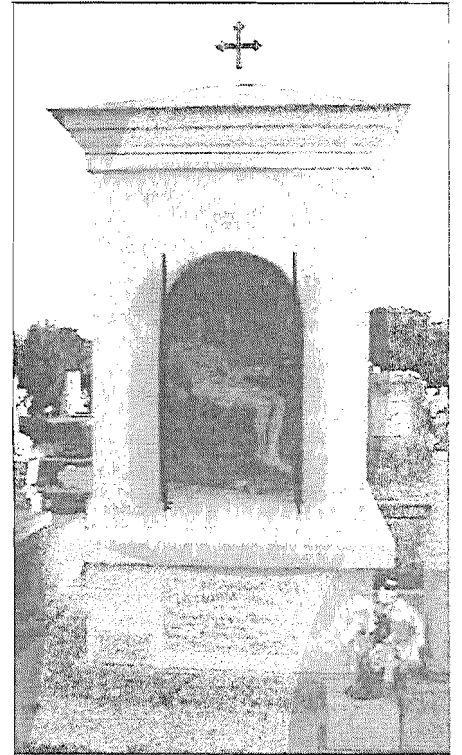

Visszatekintve az út menti feszületek emlékhelyeinek rehabilitására, az első lépéseket 2000-ban a Harnos család tette amikor szántóföldjük végébe fogadalmi keresztet állított. A keresztállítás mozgalommá vált, hiszen egybekapcsolódott a mára elnéptelenedett tanyavilágra való megemlékezésekben és a tanyai iskolák helyeinek emlékhellyel való megjelölésével. Sorra kerültek vissza az egykori iskolák helyszínére a keresztiek, és ebben az öregsőlői településrész élen járt. A polyákhami, az ugarai, a páskumi, a Szent Imre iskolai, a kápolnási, a Brische iskolai, végül a Csáki iskolai keresztiek megújulva hirdetik egykori idők szép napjait. De felsorolásunk nem lenne

teljes, ha kihagynánk a többi megújult keresztet, melyek egyéni hitvallásból, kulturális tiszteletből vagy egyházi kezdeményezésre újultak meg. Ezek a Templom-zugi Halászkok keresztje, a ridegvárosi Katona-Giricz kereszt, a Tájház kereszt, a varjasi Gonda kereszt vagy a Dinya kereszt.

A temetői emlékek is lassan megújultak, mert szép példát mutattak a Szarvasvégi temető fájdalmas Mária szobrának és kápolnájának felújításában résztvevők is. Előkerült a föld mélyéből a Gyomavégyi temető Fájdalmas Mária szobra, mely a tájházban várja a felújító kezek segítségét. A temetőink nagykeresztjei is minden évben gondos kezek által megújulnak és idén Halottak napjára elkészül az endrődi Központi temető keresztje is.

Sajnos a pozitív példák sorát pusztító emlékhelyek bemutatásával kell folytatnunk. A mai napig nem sikerült pontos adatokat találni, vagy fényképet az endrődi kálváriáról. A jelentős szakrális emlékhely az 1960-70-es években pusztult el, és mintha kitorólték volna az emberek emlékezetéből. Helyreállítása sajnos még tervbe sem került. A másik sajnálatos emlékhely pusztulást a Szent Antal utcában álló Szent Antal ház omladozó épülete mutatja. Az 1903-ban felszentelt „Szegények sü-tőháza” Kiszely Márton endrődi lakos adományából épült. A ház viharos történelme során hol a szegényeket, hol az elnyomókat szolgálta ki. 2003-ban a ház végében lévő fülkébe visszakerült Szent Antal szoba és azt hittük ez az országosan egyedülálló emlékhely megmenekül a pusztulástól. Az élet másként rendelte. A tulajdonosváltások következtében az épületen arcu-latbeli változtatások történtek, valamint

a gondozatlanság miatt romos állapottúvá vált az épület. A körülvevő udvar pedig a szeméttelap képét mutatja.

Ne hagyjuk ezt az emlékhelyünket is elveszni! Fogjunk össze a Szent Antal ház megmentéséért, hogy egyenes tekintettel tudjunk gyermekeink szemébe nézni, amikor megkérdezik, hol van ez az emlékhely.

Gyomaendrőd, 2010. október 20.

Szonda István

